

דוב האוהאו ולורד הויהו

דוב שילנסקי אמר שמישהו דומה ללורד האוהאו. שכחתי מי. אולי אנשי הטלוויזיה. אולי שימעון פרס. אולי אני.

האוהאו הוא כלב. בשפת הילדים. דוב שילנסקי מאמין. כנראה. כי האנגלים הישוו את האיש המדובר להלורד-על-ארבע.

מה שמוכיח שדוב שילנסקי מבין בעניין הזה כמו בכל עניין אחר.

מעולם לא היה קיים "לורד האוהאו", וגם לא אדם שנקרא בשם זה.

לעומת זאת היה קיים אדם שהבריטים כינוהו בשם "לורד הויהו".

וכך נולד הכינוי:

במלחמת-העולם השנייה, כאשר מצבה של אנגליה היה בכי-רע, החל לפתע להישמע קול בריטי ברדיו הנאצי. ולא סתם קול בריטי, אלא קולו המעודן של אדם שדיבר בסגנון המירודן של שיכבת-העליונה הבריטית, ומכיוון שכל אנגלי ניכר על פי ההגייה שלו - וכדיברי הפרופסור היגינס בגבורית הנאוה, כל אנגלי בן לרעהו ברגע שזה פוצה את פיו ומדבר - היה ניכר כי האיש מדבר בסגנון של אציל.

שיהנסקי

על כן החלט להדביק לו תואר של לורד.

כמו לורד אמיתי, הצטיין האיש בחושי-ההומור הבריטי שלו. בערך כך: "מיסטר צ'רצ'יל אומר שחילי-האוירי הבריטי יכול לנצח את הלופטוואפה הגרמני. הויהו! אולי בעזרת אקדח-ימים. הויהו! כי זהו הנשק היחידי שנתר לבריטניה..."

מכאן הכינוי. מיליוני בריטים קראו לו בשם "לורד הויהו". ואהבו אותו. נכון, הוא היה בוגד, והוא אמר דברים מרגיזים. אבל הוא היה משעשע. הוא היה מבדר ובלונדון של ימי-המלחמה היה מחסור חמור בבידור טוב. המוראל הבריטי היה גבוה, רוח-הקרב של תושבי-האי היתה בשיאה, ואיש לא חשש לרגע שמא לורד הויהו יוכל לפגוע בנחישות העם הבריטי להילחם עד הסוף. אפשר היה ליהנות ממנו.

כאשר התמוטט הרייך השלישי, נתפס גם לורד הויהו. הסתבר כי אינו לורד, וכי אינו בריטי כלל. הוא היה אירי, ששנא את הבריטים.

בלהט של למחרת המלחמה נערך לו מישפט. והוא הוצא להורג כבוגד. מישפטים רבים הגיעו, לאחר משה, לידו הרטה. כי המישפט היה בבחינת שעורוריה, וההוצאה-להורג היתה רצח מישפטי. הרשעה התבססה על הטענה המפוקפקת שהאיש היה אייפעם בעל אזרחות בריטית, ועל כך היה חייב אמונים למלך הבריטי. מישיפטים חשובים טענו, כעבור שנים, שטענה זו היתה מופרכת.

על כל פנים, האיש לא היה כלב, ולא נבח האוהאו. הוא היטיב לדבר אף מסגן-השר דוב שילנסקי, הויהו!

פגישה בלב ים

כמה גנרלים-בידמוס כותבים מאמרים על הצורך לפתוח במלחמה כדי לגרש את הסורים מלבנון. כמה גנרלים-שלא-בידמוס מדברים על כך בשיחות פרטיות.

זה מוזר. שהרי לפני שש שנים בילבד הובאו אותם הסורים ללבנון על-ידי ידידיה של ישראל, ובהסכמת ישראל.

אמנם, זה היה בימי המערך, לא בימי הליכוד. מותר לאריאל שרון לחשוב כי יצחק רבין טעה בפרשה זו. אך כדאי לזכור מה היה.

הסורים נענו ב-1976 להפצרותיהם הנואשות של אנשי הפלאנגות, בהנהגת בשייר ג'מיל, להיכנס ללבנון ולחוש לעזרתם. לפני כן תקפו אנשי-ג'מיל את כוחות אש"ף, אך אלה הפכו את הקערה על פיה ועמדו לכבוש את מעוזי הפלאנגות. הסורים באו להציל את הפלאנגות ולשבור את כוחות אש"ף. ואילו ישראל לא רק שהסכימה לכך, אלא אף שיתפה פעולה עם הסורים באופן מעשי. תוך תיאום צבאי מלא.

היה לי ניסיון אישי בעניין זה. שכדאי להזכירו בימים אלה.

בסתיו 1976 זומנה בפאריס פגישה סודית בין מישלחת ישראלית, שהיה לי הכבוד להשתייך אליה, ובין מישלחת פלסטינית. אנחנו באנו מירושלים ומתל-אביב, ואילו הפלסטינים היו צריכים לבוא מביירות. כאשר הגיעו, היה בפיהם סיפור נרגש.

בגלל מלחמת-האזרחים היה נמל-התעופה של ביירות סגור. בעלי-שיחנו עמדו לעלות בצידון לספינה שתוביל אותם לקפריסין, אך משום-מה החליטו ברגע האחרון להגיע בטיסה מדמשק. זה היה מזלם, כי אותה ספינה

נעצרה בלביים על-ידי ספינה של חיל-הים הישראלי, נמסרה על-ידה לספינה של הפלאנגות, ונגררה לנמל ג'ונייה. שם נרצחו הפלסטינים שעל סיפונה.

בעלי-שיחנו רתחו מועם. "לא די שאתם מטילים מצור ימי עלינו", אמרו, "ולא די בזה שאתם עוצרים את ספינותינו וגוררים אותן לחיפה - אלא שאתם גם מוסרים עכשיו את ספינותינו לפלאנגות! זה לא מעשה-מלחמה, זהו סהם מעשה-גנבלה!"

בשובנו ארצה פנינו אל ראש-הממשלה, יצחק רבין, וסיפרנו לו סיפור זה. הוא אמר שזה לא יכול להיות, אבל הבטיח לבדוק את הדברים. בתום הביורור קרא לעמיתו-לנשק לשעבר, האלוף (מיל') מתי פלד, ונתן לו לעיין בתוצאות החקירה.

במיסמכים נאמר כי ספינה של חיל-הים אכן עצרה באותו מועד ספינה שהיתה בדרכה מצידון לקפריסין. בעודה עורכת בה חיפוש, הודמנה למקום במיקרה ספינה של הפלאנגות. הספינה הישראלית נסוגה, והמשך הדברים אינו ידוע.

תיאור זה נראה לנו די תמוה. איך זה הודמנה "במיקרה" למקום ספינה של הפלאנגות? מניין ביכלל יש לפלאנגות ספינות-מלחמה? מדוע נטשה הספינה הישראלית את המקום?

יתכן שבפי שר-הביטחון, שימעון פרס, היו תשובות לכך. אך לא פנינו אליו.

בעוד שחיל-הים שלנו הטיל מצור על דרום לבנון, כדי לנתק את דרך-האספקה של כוחות אש"ף שלחמו בסורים, הטיל חיל-הים הסורי מצור דומה בצפון. לשם אותה המטרה, קשה להעלות על הדעת ששני החילות לא קיימו ביניהם תיאום כלשהו.

אם עזרו רבין ופרס לסורים בפועל, הם ביוזאי היו משוכנעים כי נוכחותם בלבנון מועילה לישראל.

אורי אבנרי אישי יותר

מותר לאריאל שרון להיות בעל דיעה אחרת. אך האם יתכן כי מה שהיה אתמול כליכך טוב הפך לפתע עניין כליכך רע, עד שצריכים להקריב את חייהם של חיילי-צה"ל כדי לתקן את המעוות?

הסיר והקומקום

האנגלים אומרים שהסיר טוען שהקומקום שחור, או בעברית צחה: טול קורה מבין עיניך. נזכרתי בפיתגמים אלה בשעה שצפיתי במהדורת מבט לחדשות בטלוויזיה, כאשר דיווח הקריין על המאר-רעות בפולין.

בנימה של ליגלוג סיפר הקריין - דומני שהיה זה יעקב אחימאיר - כי הטלוויזיה הפולנית מתארת את הפגנות הפועלים, אוהדי סולידריות, כאילו היו התקהלויות של פירחחים. ובוועם עצור גילה שכמה מן המפגינים נהרגו על-ידי כוחות-הביטחון.

ואכן, על המירקע נראה קטע ממהדורת-החדשות הפו-לנית, שתיארה את הדברים ברוח נלעגת זו. הקריין הפולני אמר שהפגנת הפירחחים נערכה רק למען המצ-למות הנרות, וכי.

אני מבין היטב לליבו של אחימאיר - או לליבו של העורך שכתב את הדברים, איך אפשר לסלף כך את הדברים? איך אפשר לתאר הפגנה תמימה של אזרחים, המוחים על עוולות הממשל הצבאי, כאילו היתה זאת התפרעות של אספסוף מוסת?

אלא מאי - דיברי הקריין הפולני צילצלו באוזני כהעתק נאמן של דיברי הקריינים הישראלים, ואחיאמיר ביניהם, כשהם מתארים הפגנה של תלמידים - סליחה, התפרעות של אספסוף מוסת - ברמאלה, שבה נאלצו כוחות-הביטחון לפתוח באש. כעבור יום בילבד דיווחו

על הריגת מפגין צעיר בשכם, באותו קול אדיש שבו דיווחו - מיד לאחר מכן - על מזגה-אוויר, הפולנים, לפחות, אינם יורים באוויר, ואולי אין אנשי סולידריות יודעים לעוף.

אין דיין בלי אש

בקשר עם פרשת אלי גבע סיפרנו בעיתון זה כי היו בצה"ל תקדימים לסירוב למלא פקודה, כדוגמה לכך הבאנו פרשה, שבה סירב האלוף ישראל טל, אחד המצביאים המזהירים של צה"ל, למלא פקודה של משה דיין.

שמעתי כמה עירעורים על מהימנות התיאור הזה, וערכתי חקירה קטנה משלי. הנה העובדות הבדוקות: מיד אחרי מלחמת יום-הכיפורים, כאשר היה טליק מפקד חזית-הדרום, הוא העביר למפקדי היחידות פקודה חמורה ביותר: גם אם יפתחו המצרים באש, אין להשיב באש בשום פנים ואופן, אלא בפקודתו המפורשת של טליק עצמו, בכל מיקרה ומיקרה.

כתוצאה מכך אכן שמר צה"ל על הפסקת-האש, גם כאשר היו פה ושם כמה התגריות. באחד הימים הגיע שר-הביטחון, משה דיין, בליוויית הרמטכ"ל, דויד אלעזר, לכנס של מפקדים בכירים. דיין ייסר את המפקדים על כי אינם משיבים אש, ודיבר על "מותר-לב, פיק-בירכיים ועשייה במינסיים". הוא סיכם שמעתה יש להשיב אש בכל מיקרה, ולא סתם להשיב, אלא להרביץ בכל הכוח, בכל הכלים שיש.

אחרי שדיין סיים את דבריו, קם טליק ואמר בקולו השקט: "שמעתם את דיברי שר-הביטחון, דבריו על פיתחת-האש היו השקפות אישיות של השר, בתור המפקד שלכם, אני מודיע בזה שאני משנה את הפקודה". דממה של תדהמה השתררה במקום. אברהם אדן, הוא ברן, קפץ ממקומו ושאל: "באיזו זכות אתה אומר את זה?"

השיב טליק: "על פי סמכותי החוקתית. כל זמן שאני המפקד, אתם תקבלו פקודות רק ממני".

דיין עזב את המקום בזעם, ודדו אחריו. אך דיין לא עירער על דבריו טליק, והפקודה נשמרה. מיקרה חמור יותר אירע כמה זמן לאחר מכן. באחד הימים, כאשר היה טליק אצל הרמטכ"ל, התקשר עימו אחד מקציניו וסיפר לו, כבדרך אגב, שהכל מוכן להתקפה הגדולה בעוד שעתים.

טליק המופתע שאל על איוו התקפה הוא מדבר. הקציין השיב כי דיין ביקר במקום ולפי פקודה שלו, תיערך בעוד שעתים התקפה כללית על ג'בל-תפקה. ההר החולש על כל הסביבה בחזית המצרית של או. הכוחות וסוללות-התותחים כבר תפסו את מקומם.

זה היה בשעה שהגרי קיסינג'ר נמצא באסוואן, בשיחה עם הנשיא אנוור אר-סאדאת, במיסגרת המשא-והמתן להשגת הסכם להפרדת-כוחות.

טליק השיב לקציין: "הקשב היטב. הפקודה מבוטלת. אתה אחראי אישית שלא תיערך שום התקפה". וכדי לוודא זאת, התקשר טליק אישית עם כל אחד ממפקדי הכוחות בשטח, ונתן לו פקודה לחזור כלעומת שבא. בזעם גדול התקשר דיין עם טליק, "אני נתון לך פקודה להתקיף!" הודיע לו.

"האם הפקודה היא על דעת הממשלה?" שאל טליק, "גולדה יודעת", השיב דיין.

"מה זאת אומרת, גולדה יודעת?" התעקש טליק, "מה בדיוק היא יודעת? התקפה כזאת פירושה מלחמה עם מצריים. ניתן לעשות זאת רק על פי החלטה רישמית של הממשלה".

ט

דיין שתק, ההתקפה לא בוצעה, וכך נמנע אסון גדול. אילו בוצעה הפקודה, דה, יתכן כי לא היה קיים כיום שלום בין מצריים וישראל.

עיומות אחר נערכ עוד לפני מלחמת יום-הכיפורים. רים, טליק, שהיה אז ממי לא-מקום הרמטכ"ל בהעד-רו של דדו, קיבל באחד הימים הוראה מטעם שר-הביטחון להפעיל כוחות של צה"ל כדי לגרש מן המושבים בדרום-הארץ פו-רים מחבל-עזה המתגוררים בהם בניגוד לחוק, במגורים שסופקו להם על-ידי מעבידיהם היהודיים.

"מה זאת אומרת?" שאל טליק, "ראשית, ישראל היא מדינת-חוק, ואסור לפרוץ לבתים של אזרחים בלי צו של שופט. שנית, אם הפועלים הערביים מסירים את החוק, זהו עניינה של המישטרה. על כל פנים, זה לא נוגע לצה"ל".

דיין עמד על שלו, והתחיל ויכוח ממושך. לבסוף פסק טליק: "אני לא אבצע את זה. אם זה חשוב לך, חכה עד שיחזור דדו. אולי הוא יעשה את זה".